

Wolność

Teoretyczne wprowadzenie do lekcji

Czym jest wolność? Czy my jesteśmy wolni? Bycie wolnym, niezależnym jest równie wielkim pragnieniem człowieka, jak bycie szczęśliwym. Wolność podlega wielu ograniczeniom, które wcale nie muszą negować jej istnienia. A może te ograniczenia są przestrzenią wolności? Nie każde bowiem działanie naszej wolnej woli (wybór) jest przejawem autentycznej wolności. Wolność jako pozytywna wartość winna nas rozwijać, sprawiać, że stajemy się lepsi. Sama możliwość decydowania (ograniczona chociażby prawami fizyki, uwarunkowaniami psychologicznymi, socjologicznymi itd.) nie jest tożsama z wolnością. To nie wachlarz wyborów decyduje, czy jesteśmy wolni czy też nie, lecz związanie naszych konkretnych wyborów z prawdą i dobrem. Dopiero mój wybór dobra sprawia, że umacniam i realizuję moje człowieczeństwo, i przez co staje się bardziej wolny. Można więc przyjąć, że wolność jest samouzależnieniem się od prawdy i dobra. Bez nich nie może być mowy o autentycznej wolności na miarę naszego człowieczeństwa. Jest smouzależnieniem, bo wolność zakłada możliwość i zdolność samodzielnego wyboru – to ja decyduję. To musi być mój akt, a nie kogoś innego. Po świadomym przemyśleniu wybieram dobro. Podporządkowuję się jemu. I nie ma tu nic z utraty wolności, lecz właśnie to jest jej realizacją. Niestety trudność tkwi niejednokrotnie w odkryciu autentycznego dobra. Można założyć, że my zawsze chcemy dobrze, ale czasami to nie wystarcza. Ile razy pod płaszczykiem dobra jest... tylko nasze własne dobro, co w konsekwencji niejednokrotnie prowadzi do wyboru zła? Wolność nie jest więc łatwa, nie jest czymś, co „spada” nam z nieba, lecz jest jednym z najtrudniejszych naszych zadań.

Cele lekcji

Cel ogólny: Omówienie pojęcia wolności.

Cele szczegółowe: **uczeń wie**, czym jest wolność;

uczeń rozumie, czym różni się wolność od możliwości decydowania;

uczeń potrafi wykazać trudności w dokonywaniu właściwych wyborów;

postawy – kształtowanie postawy odpowiedzialnej wolności.

Metody dydaktyczne zastosowane na lekcji: rozsypanka, metoda problemowa, analiza tekstu, metoda gier, można zaprojektować pracę w grupach (ćw. 54), metoda gier, metoda problemowa, metoda refleksyjna (ćw. 55).

Bibliografia:

J. Krokos, *O prawdzie i wolności*, Warszawa 2000;

Wolność we współczesnej kulturze, red. Z. Zdybicka i inni, Lublin 1997.

Ćwiczenie 54

Istnieje wiele różnych koncepcji i określeń wolności. Postaraj się znaleźć właściwe pojęcia do podanych poniżej opisów wolności.

Pojęcia:

a) wolność absolutna	e) wolność „od”
b) wolność fundamentalna	f) wolność działania
c) wolność przeciwieństwa	g) wola
d) wolność psychiczna	h) wolność jako relacja

Rodzaje wolności:

1. .... Najważniejszy akt wolności polega na wyborze jednego ze sposobów bycia: wyboru wolności, przyjęcia jej albo wyboru ucieczki od wolności, rezygnacji z wybierania. Albo wybieram taki styl życia, w którym ciągle będę wybierał między dobrem a złem albo taki, w którym zwalniam się z wybierania i godzę się, by za mnie wybierali inni ludzie. Odpowiedzialność mogę zawsze na kogoś zrzucić – na zewnętrzną sytuację lub na drugiego człowieka, Boga. Pierwszym czynem wolności jest więc wybór samego siebie albo utrata siebie.
2. .... Istota wolności jest konstytuowana przez dwa odniesienia – niezależności i otwartości. Wolność jest zawsze niezależnością od czegoś i otwartością na coś.
3. .... Istota wolności jest nieobecnością przemocy, przymusu zewnętrznego.
4. .... Polega na wyborze między podjęciem działania a opuszczeniem go.
5. .... Dotyczy swobodnego wyboru między przedmiotami i czynnościami przeciwnymi (np. między dobrem a złem).
6. .... Wolność niezrelatywizowana do niczego.
7. .... Spontaniczna aktywność zgodna z naturą podmiotu, który nie podlega presjom zewnętrznym.
8. .... Uzdolnienie osoby do pragnienia tego, co jest umysłowo poznane jako dobro.

Ćwiczenie 55

Determinizm jest to pogląd negujący istnienie wolności woli a głoszący, że wszystkie akty woli są zdeterminowane przez przyczyny sprawcze, nawet jeżeli te działają w sposób utajony. Występuje w kilku postaciach: determinizm fatalistyczny, przyrodniczy, fizjologiczny, psychologiczny, socjologiczny. Spróbuj scharakteryzować na czym polega każdy z tych detreminizmów.

1. Determinizm fatalistyczny
.....
.....
.....
.....
2. Determinizm przyrodniczy
.....
.....
.....
.....
3. Determinizm fizjologiczny
.....
.....
.....
.....
4. Determinizm psychologiczny
.....
.....
.....
.....

5. Determinizm socjologiczny

.....

.....

.....

.....